EUROOPA KOMISJON

Brüssel 2.2.2011
KOM(2011) 25 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

KAUBATURGUDE JA TOORAINEGA SEOTUD PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

1. SISSEJUHATUS

Viimastel aastatel on hinnad kaubaturgudel olnud väga volatiilsed ja käitunud enneolematult. Kõiki peamisi kaubaturge, sealhulgas energia, metallide ja maavarade, põllumajanduse ja toiduainete turge tabas 2007. aastal järsk hinnatõus, mis jõudis haripunkti 2008. aastal. Tugev hinnalangus algas 2008. aasta teisel poolel, kuid alates 2009. aasta suvest on hinnad jälle tõusuteel. Tarbijahindades on hinnamuutused kajastunud erineval määral, põhjustades kohati sotsiaalseid rahutusi ja puudust.

Praeguste arengusuundumuste keskmes on muutused üleilmses pakkumise ja nõudluse struktuuris, samuti lühiajalised vaputused peamistel kauba- ja tooraineturgudel. Ajavahemikul 2002–2008 kasvas nõudlus tooraine järele märkimisväärselt, põhjuseks tugev üleilmne majanduskasv eeskätt sellistes tõusva majandusega riikides nagu Hiina. Nõudluse suurenemist tugevdab veelgi Hiina, India ja Brasiilia edasine kiire industrialiseerimine ja linnastumine. Juba praegu on Hiina suurim metallide tarbija maailmas – näiteks on Hiina osakaal vase tarbimises viimase 10 aasta jooksul suurenenud 12 %-lt 40 %-le[1]. Hinnamuutusi on võimendanud kaupade tarne- ja turustamisahelates esinevad struktuuriprobleemid, sealhulgas transpordiinfrastruktuuri ja -teenuste kättesaadavusega seotud raskused. Need arengusuundumused on täheldatavad ajal, mil Euroopa tööstuse konkurentsivõime tagamiseks oleks vajalik tõhus ja turvaline juurdepääs toorainele.

Samuti on turgudele lisandunud finantssektori kasvav surve, sest viimastel aastatel on finantsinvesteeringute vood kaupade tuletisinstrumenditurgudele märkimisväärselt suurenenud. Näiteks suurendasid institutsionaalsed investorid ajavahemikul 2003–2008 oma investeeringuid kaubaturgudele 13 miljardilt eurolt 2003. aastal 170–205 miljardi euroni 2008. aastal. Kuigi finantskriis peatas tõusutrendi, olid 2010. aastal paljude turgude finantspositsioonid 2008. aasta tippude lähedal või isegi ületasid neid. Eriti on suurenenud indeksiga kauplejate investeeringud. Kuigi arutelud kaubahindasid mõjutavate tegurite suhtelise tähtsuse üle ei ole veel lõppenud, on selge, et eri kaubaturgudel toimuvad hinnamuutused on üha enam vastastikku sõltuvad ja kaubaturud on finantsturgudega üha enam seotud[2].

Need arengusuundumused nõuavad poliitilist reaktsiooni, et leevendada selliste muutuste negatiivset mõju eeskätt kõige haavatavamate tootjate ja tarbijate jaoks. Kõnealused arengusuundumused on pälvinud tähelepanu kõrgeimal poliitilisel tasandil, sealhulgas viimastel G20 tippkohtumistel.

Kaubahindade ja toorainetega seotud probleemid on omavahel tihedalt seotud ja hõlmavad selliste valdkondade poliitikat nagu finantsturud, areng, kaubandus, tööstus ja välissuhted. Seepärast on Euroopa Komisjon teinud mitu algatust. Juba 2008. aastal juhtis Euroopa Komisjon tähelepanu toorainepoliitika kehtestamise strateegilisele tähtsusele, käivitades toorainete algatuse[3]. Seejärel on komisjon osutatud raamistikus võtnud meetmeid, et tegeleda

---

1 Maailma metallide statistikabüroo – Aastaraamat 2009.

2 CFTC „*Staff report on commodity swap dealers and index traders with Commission recommendations*", Washington, 2008. American Economic Review; komisjoni teatis KOM(2008) 821 „Toiduainete hinnad Euroopas" ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokument SEK(2008)2971 "Põllumajanduskaupade hinnamuutustes esinevaid spekulatsioone käsitlev töörühm – kas kaubaturgudel on spekulatiivne mull?"

3 „Tooraineid käsitlev algatus: majanduskasvu ja tööhõive seisukohast kriitiliste vajaduste rahuldamine" KOM(699)2008.

toorainele jätkusuutliku juurdepääsuga ELis ja väljaspool seda, samuti ressursitõhususe ja ringlussevõtuga. Lisaks alustas komisjon kaubaturgu käsitlevat üldist põhjalikku uuringut, mille käigus pööratakse erilist tähelepanu toiduainete hindadele ja toiduga kindlustatusele[4]. Vastuseks finantskriisile käivitas komisjon terve rea meetmeid, et parandada finantsturgude reguleerimist, terviklikkust ja läbipaistvust ning tegi hiljuti ettepaneku energiaturgusid käsitleva määruse kohta.

Käesolevas teatises esitatakse ülevaade igas osutatud valdkonnas seni saavutatu ja kavandatavate edasiste sammude kohta. See töö on osa Euroopa 2020. aasta strateegiast aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu tagamiseks ning on tihedalt seotud ressursitõhusa Euroopa juhtalgatusega[5]. Sellega antakse panus G20 töösse „parandada finants- ja kaubaturgude reguleerimist, toimimist ja läbipaistvust, et piirata kaubahindade ülemäärast volatiilsust," milles lepiti kokku Pittsburghi tippkohtumisel[6]. Seda kohustust kinnitati taas G20 tippkohtumisel Sõulis 2010. aasta novembris, mil otsustati leida lahendusi toiduainete turu volatiilsuse ja fossiilkütuste hinna ülemäärase volatiilsuse probleemidele[7].

2. ARENGUD ÜLEILMSETEL KAUBATURGUDEL

Põhilised turunäitajad, sealhulgas üleilmsetes majandustingimustes toimunud ootamatud muutused ja tõusva majandusega riikide poolne suurenenud nõudlus on mänginud peamist rolli kaubaturgude arengutes[8]. Lisaks on olnud oma osa varustuskindluse häiretel ja rahapoliitikal ning viimaste aastate ühekordsetel poliitilistel meetmetel. Ekspordipiirangud, piirimeetmed ja muutunud säilitamispoliitika mõjutasid samuti hindasid 2008. aasta toiduainete hindade kriisi ajal. Põllumajandusmaa suurem kasutamine taastuvenergia tootmiseks on tugevdanud põllumajanduse ja energiahindade vahelist seost. Hinnamuutuseid on võimendanud ka eri kaupade tarne- ja turustamisahelas esinevad struktuuriprobleemid[9].

Iga kaubaturg toimib erinevalt, sõltudes kauba olemusest, kauplejate vajadustest ja ajaloolisest arengust. Kaubaturgude korralduse ja hindade arengu jaoks puudub ühtne mudel. Mõne kaubaga kauplemisel esineb kõrge standardimise tase, teiste puhul võib kauplemise viis aga muutuda vastavalt üksikute turuosaliste konkreetsetele vajadustele. Kaupadel põhinevate tuletisinstrumentide turud[10] on juba kaua eksisteerinud ja neil on oma osa kaupade tootjate ja kasutajate riskide maandamisel. Nagu nende aluseks olevate kaupadega võib kaubelda erinevalt, saab tuletisinstrumentidega kaubelda kas kahepoolsel alusel ehk börsiväliselt või reguleeritud väärtpaberiturgudel. Samuti on finantseerimisasutuste roll ja tuletisinstrumentide tähtsus turgude lõikes väga erinev. Järgmistes punktides vaadeldakse konkreetseid muudatusi energia- ja põllumajanduskaupade turgudel ning kauba- ja nendega seotud finantsturgude üha suurenevat vastastikust sõltuvust.

---

4 „Toiduainete tarneahela parem toimimine Euroopas" KOM(2009) 591 ja „ELi poliitiline raamistik, millega toetatakse arenguriike toiduga kindlustatuse probleemide lahendamisel".KOM(2010)127.

5 „Euroopa 2020. aastal" KOM(2010) 2020; „Ressursitõhus Euroopa: Euroopa 2020. aasta strateegia kohane juhtalgatus" KOM(2011) 21.

6 Vt http://www.pittsburghsummit.gov/mediacenter/129639.htm

7 Vt http://www.g20.org/Documents2010/11/seoulsummit_declaration.pdf

8 Vt näiteks IOSCO, Kaubafutuure käsitlev töörühm, aruanne G20-le. November 2010.

9 „Toiduainete tarneahela parem toimimine Euroopas" KOM(2009) 591.

10 Tuletisinstrumenti võib defineerida finantsvarana, mis üldjuhul kujutab endast lepingut kahe või enama osapoole vahel. Tuletisinstrumendi väärtus tuletatakse muude varade, väärtpaberite või isegi indeksite väärtusest.

2.1. Arengud füüsilistel turgudel

2.1.1. Energia (nafta, elekter, gaas)

Nafta- ja bensiiniturud on integreeritud, likviidsed ja üleilmsed turud, mida laialt levinud arusaama kohaselt suunavad eelkõige majanduse põhinäitajad, geopoliitilised kaalutlused, Naftat Eksportivate Riikide Organisatsioon (OPEC) ja mittefüüsilised tehingud. Olulised arengud on toimunud investeerimiseks kasutatavates finants- ja tuletisinstrumentides ja kauplemistehnoloogiates. G20 Sõuli tippkohtumisel rõhutati, et hästi toimivad ja läbipaistvad energiaturud on majanduskasvu seisukohast tähtsad. G20 on teinud tööd füüsiliste turgude läbipaistvuse, fossiilkütuste hinna volatiilsuse ning vähetõhusate fossiilkütuse toetuste järkjärgulise kaotamise kallal.

Gaasiturg, mida üha enam mõjutab tavapärasest erinevate ressursside areng, on traditsiooniliselt rajanenud pikaajalistele börsivälistele lepingutele. Veeldatud maagaasi leviku tulemusena kaubeldakse gaasiga üha enam üleilmsel ja likviidsel turul, mis on samuti muutumas kaubaturuks. Elektriturg on kõige vähem globaalne energiaturg, sest elektri transport pikkade vahemaade taha on selle ladustamisvõimaluste puudumise ja energiakao füüsiliste põhjuste tõttu piiratud. Seega on selle turu geograafiline ulatus väiksem kui muude energiakaupade puhul.

Siseturu tulemusena on ELi elektriturud (ja gaasiturud) üha enam integreerunud. Samuti on arenenud energiabörsid, muud reguleeritud turud ja maaklerite vahendamisel põhinevad börsivälised turud, mida saab kasutada füüsiliseks tarnimiseks ja riskide maandamiseks. Turuhinnad püsivad tundlikud, sõltudes elektrienergia tegelikest ja eeldatavatest tootmismahtudest, sest elektrit ei saa tööstuslikul tasandil säilitada.

2.1.2. Põllumajandus ja toiduga kindlustatus

Enamik põllumajandustooraineid, eriti põllukultuurid, sõltuvad hooajalistest tootmismudelitest ja nende pakkumist ei ole alati võimalik kiiresti kohandada vastavalt hinnamuutustele või muutustele nõudluses. Põllumajandusturgudele on seega iseloomulik teatav varieeruvus. Struktuurilised tegurid, nagu rahvastiku kasv, surve põllumajandusmaadele ja kliimamuutuse mõju võivad veelgi suurendada kasvavaid pingeid põllumajandusturgudel. Põllumajanduskaupade hindade volatiilsus on viimasel ajal saavutanud enneolematu taseme. See kehtib nii ELi kui ka rahvusvaheliste turgude, samuti hetke- ja futuuriturgude kohta. ELis on ühise põllumajanduspoliitika järjestikused reformid tunduvalt vähendanud toetushindasid ja seotud meetmeid. Seega sõltuvad kaupade tootjad ja nendega kauplejad rohkem turuhindade arengust ja kalduvad riskide maandamiseks kasutama futuuriturgusid, kuigi see ei ole kõigi põllumajandussektorite puhul nii. Samuti suureneb optsioonidega ja börsiväliste tuletisinstrumentidega kauplemine. Need asjaolud selgitavad teataval määral suurenenud aktiivsust Euroopa börsidel, kuid tõstatavad eelkõige kaks probleemi: toiduga kindlustatus ja suurema läbipaistvuse vajadus põllumajanduse tuletisinstrumentide turgudel.

Toiduga kindlustatus on ühise põllumajanduspoliitika tulevase reformi üks peamine tõukejõud[11]. Tugev põllumajandussektor on konkurentsivõimelise toiduainetetööstuse eeltingimus, et see säilitaks oma tähtsa koha ELi majanduses ja kaubanduses ning annaks oma panuse rahvusvahelistele turgudele. Seepärast on Euroopa Liit Doha arenguvooru raames

[11] „Ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid 2020. aastaks", KOM(2010) 672.

andnud nõusoleku tähtsale põllumajanduspaketile, tingimusel et sõlmitakse ambitsioonikas, tasakaalustatud ja üksikasjalik üldine leping.

Toiduainete hindade liigne volatiilsus mõjutab nii tootjaid kui ka tarbijaid, kuid samuti on sellel rasked tagajärjed toiduaineid importivate arenguriikide toiduga kindlustatusele. Toiduainete äkiliste hinnatõusude ajal (nt 2007-2008) vähendasid paljud arenguriikide vaesemad elanikud toiduainete tarbimist[12]. 2010. aasta toiduainete hinnatõusud võivad taas suurendada alatoitumist, humanitaarabivajadust, sotsiaalseid pingeid ja rahutusi kõige nõrgemate tarbijate hulgas maailmas. Kuigi kõrgemad maailmaturu hinnad peaksid põllumajandustootmist stimuleerima, ei ole hindade ülekandemehhanismid alati eksimatud. Paljude arenguriikide kaubaturud on maailmaturgudest sageli eraldatud või parimal juhul jõuavad nendeni signaalid maailmaturuhindade kohta märkimisväärse ajanihkega, mistõttu kohalik pakkumine reageerib liiga hilja.

FAO, OECD, komisjoni ja muude organisatsioonide mitmetes analüüsides on keskendutud pakkumise ja nõudluse arengule, mida on võimendanud lühiajalised majanduslikud ja poliitilised tegurid (sealhulgas ekspordipiirangud), mis selgitavad osaliselt hindade äärmuslikku volatiilsust. Samuti on nendes käsitletud finantsturgudele omaseid tegureid, mis võisid hinnamuutuseid samuti võimendada. Vaatamata püsivale ebaselgusele saab mitmete organisatsioonide asjaomaste prognooside, sealhulgas komisjoni viimase keskmise pikkusega perioodi prognoosi alusel teha põllumajanduskaupade kohta kolm kindlat järeldust:

– Prognooside kohaselt püsivad põllumajanduskaupade hinnad vähemalt lähitulevikus kõrgemal kui nende ajalooline keskmine, tehes lõpu nende pikaajalisele langustendentsile.

– Hindade volatiilsus püsib samuti kõrge, kuigi endiselt puudub selgus selle põhjuste ja kestuse kohta.

– Põllumajanduses kasutatavate tootmissisendite hinnad püsivad samuti tõenäoliselt kõrgemad kui nende ajalooline keskmine.

Eespool osutatud asjaolud viitavad sellele, et põllumajanduskaupade kõrgemad hinnad ei pruugi tähendada suuremat tulu põllumajandusettevõtjatele, eriti kui kasumit survestavad suuremad kulud. Lisaks on ilmne, et toiduainete netoimportijatest riikide ja üldisemalt kõige haavatavamate tarbijate jaoks esineb võimalikke probleeme, mis tulenevad mõjust toiduainete hindade inflatsioonile. Kuigi teatav varieeruvus on põllumajandusturgude loomulik osa, ei too ülemäärane volatiilsus kasu ei tootjatele ega kasutajatele.

2.1.3. Toorained

Toorained hõlmavad metallimaake, tööstuslikke maavarasid, ehitusmaterjale, puitu ja looduslikku kautšukit. Erinevalt elektrist kaubeldakse toorainetega üleilmselt. Hindade ja turgude puhul seisneb peamine erinevus selles, et teatavate toorainetega kaubeldakse börsidel ja teatavatega mitte. Näiteks kaubeldakse põhimetallidega nagu alumiinium, vask, plii, nikkel, tina ja tsink börsidel, mille üleilmne liider on Londoni metallibörs (LME). Samas aga ei kaubelda Londoni metallibörsil paljude selliste ELi jaoks tähtsate toorainetega nagu koobalt, gallium, indium ja haruldased muldmetallid. Nende toorainete turg ei ole nii läbipaistev ja võrreldes muude toorainetega on nendega kauplemise maht väga väike.

---

[12] FAO, WFP, Toiduga kindlustamatusest tulenev olukord maailmas (*The State of Food Insecurity in the World*), oktoober 2010.

Üleilmsete metalli- ja maavaraturgude puhul kehtib üldiselt tsükliline areng, mis põhineb pakkumisel ja nõudlusel. Ajavahemikul 2002–2008 kasvas nõudlus toorainete järele märkimisväärselt, mille põhjustas tugev üleilmne majanduskasv eeskätt tõusva majandusega riikides. See peegeldus erakordselt kõrges hinnatasemes. Viimased suundumused näitavad, et nõudlust tooraine järele mõjutab taas tõusva majandusega riikide edasine areng ja peamiste tehnoloogiate kiire levik.

Nendel turgudel on suurenevaks probleemiks teatavate riikide kehtestatud meetmed, et tagada oma kodumaise tööstuse jaoks toorainele priviligeeritud juurdepääs, kasutades sealhulgas ka ekspordipiiranguid. Need meetmed põhjustavad moonutusi üleilmsetel turgudel ja ebakindlust kaubavoogude regulaarsuses. Samuti võivad sellised meetmed mõjutada nii arenenud riike kui ka arenguriike, sest ükski majandus ei ole kõigi toorainete osas iseseisev. Vähim arenenud riigid võivad eriti sõltuda kaupade impordist ning seega võib mitmepoolsete eeskirjade puudumine või puudulikkus mõningates valdkondades nagu eksporditollimaksud neile negatiivset mõju avaldada. Lisaks reageerivad ettevõtjad hinnakõikumistele erinevalt, näiteks varusid kogudes, pidades läbirääkimisi pikaajaliste lepingute sõlmimiseks või maandades hinnariski futuurlepingutega. Mõned osutatud reaktsioonidest võivad pakkumise nappust võimendada.

2.2. Kaupade ja nendega seotud finantsturgude suurenev vastastikune sõltuvus

Kaupade tuletisinstrumendid võimaldavad tootjatel ja kasutajatel maandada füüsilise tootmise ja hinna ebakindlusega seonduvaid riske. Üha enam käsitletakse neid puhtalt finantsinvesteeringutena. Sellega seoses on finantsinvesteeringud kaupade tuletisinstrumentide turgudele viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud (vt joonis 1).

Kaubaturud ja finantsturud on seega üha enam omavahel läbipõimunud, jagades aina suurenevat arvu osalejaid riskijuhtimise vahendite ja investeerimisvõimaluste otsinguil. Hetketurgude likviidsust, tõhusust ja neile juurdepääsu tugevdavad hästi toimivad tuletisinstrumenditurud ja vastupidi. Piisav ja usaldusväärne teave põhiliste turunäitajate nagu tootmis- ja tarbimismahtude, võrkude ja torujuhtmete läbilaskevõime, samuti asjaomase kauba kauplemismahtude kohta on tähtis läbipaistvate ja nõuetekohaste hindade kujunemiseks nii hetke- kui ka tuletisinstrumenditurgudel. Tuletisinstrumenditurge ei kasuta vaid kaubandusettevõtted riskijuhtimise eesmärgil, vaid ka finantseerimisasutused oma riskide hajutamise strateegiate osana. Lisaks kasutatakse kaubafutuuride (reguleeritud kauplemiskohtades noteeritud tuletisinstrumendid) hindasid sageli võrdlusalusena, mis mõjutavad näiteks energia ja toiduainete jaemüügi hindasid ELi tarbijate jaoks.

Graafik 1. Tehingud kaupade tuletisinstrumentide turgudel (futuuride ja optsioonide avatud intress kokku)

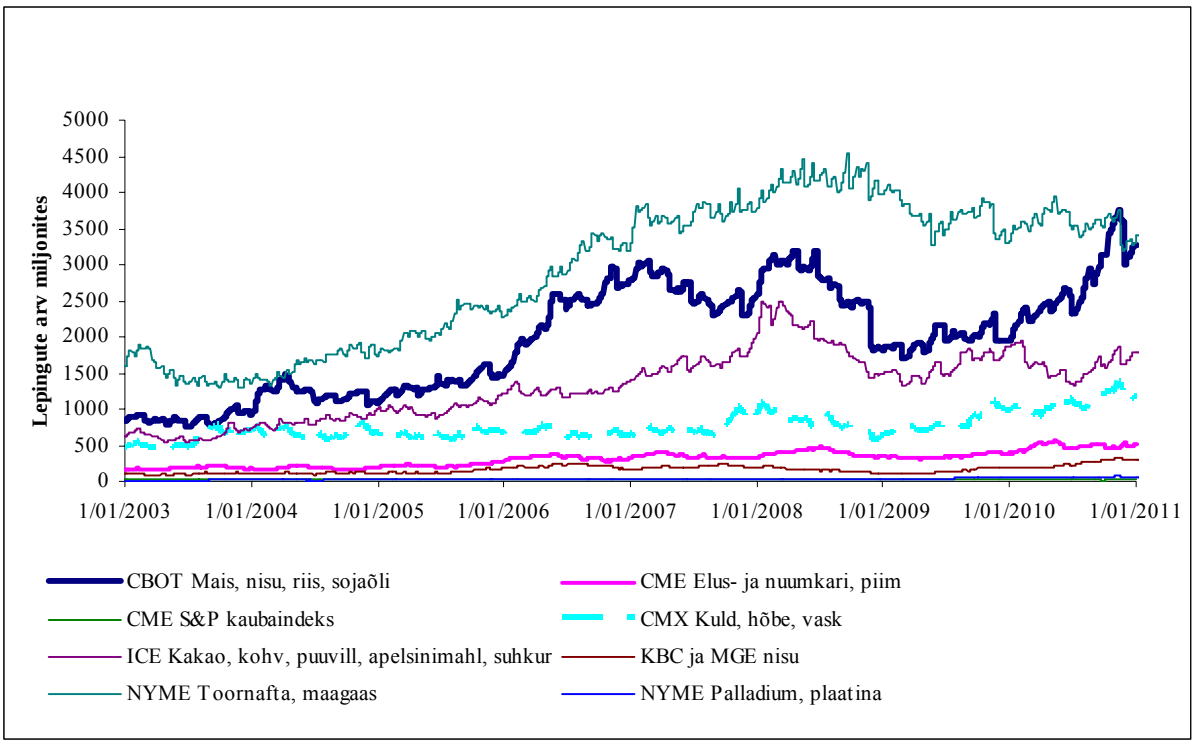

Allikas: USA kaubafutuuridega kauplemise komisjon (Reuters Ecowini vahendusel)

Tuletislepingule on iseloomulik, et selle väärtus sõltub asjaomase alusvara turuväärtusest. Eelkõige peab see paika siis, kui asjaomase alusvaraga kaubeldakse füüsilisel turul. Kaupade tuletisinstrumentide ja nende aluseks olevate füüsiliste kaupade hinnad on seetõttu omavahel seotud. Kaupade tuletisinstrumentide turge ei saa seepärast vaadelda isolatsioonis kaubaturgudest ja vastupidi.

Finants- ja füüsiliste turgude vastastoime põhjusliku seose suuna väljaselgitamine on keeruline küsimus. Asjaomase korrelatsiooni väljaselgitamise teeb keeruliseks see, et kõikidel füüsilistel turgudel ei ole samad omadused. Mõju avaldab rida tegureid, millest osa on iseloomulikud üksns teatavatele turgudele ning selle tulemusena on erinevates sektorites erinev turudünaamika. Praegu teeb kaubaturgude hinnakujunemise protsessi ja tuletisinstrumentide turgude suureneva tähtsuse vaheliste seoste täpse olemuse ja ulatuse hindamise veelgi keerulisemaks see, et kõnealused turud ei ole piisavalt läbipaistvad.

On selge, et tuletisinstrumentide turgude positsioonide ja hetkehindade vahel on tugev korrelatsioon, kuid tuletisinstrumentide turgudel toimuvate liikumiste ja asjaomaste füüsiliste turgude volatiilsuse vastastoimet ja mõju üksteisele on veel raske täielikult hinnata. Asjaomaste seoste väljaselgitamine on keeruline ka seetõttu, et kõikidel füüsilistel turgudel ei ole samad omadused ja erinevates sektorites on erinev turudünaamika. Kõnealuste liikumiste paremaks mõistmiseks on seetõttu vaja veel tööd teha[13].

Praegu on juba siiski selge, et nii asjaomaste füüsiliste turgude kui ka tuletisinstrumentide turgude läbipaistvust tuleb parandada ja aruandekohustust suurendada. Suurem läbipaistvus ja lihtsalt kättesaadav teave füüsiliste turgude kohta annab investoritele võimaluse teha teadlikke otsuseid, rääkida kaasa asjakohase hinna kujunemise protsessis ning lihtsustab kuritarvituste

[13] Tihedas koostöös rahvusvaheliste partnerite, eelkõige Ameerika Ühendriikidega, on osa tööst juba käimas (vt punkt 3.2), et tagada regulatiivne järjepidevus.

kindlakstegemist ja vältimist. Hiljutine hindade volatiilsus on näidanud, et füüsilistel turgudel osalejatele tuleb säilitada võimalused hinnariskide maandamiseks, kuid samal ajal tuleb tagada turuarengute pidev ja tõhus jälgimine. Eriti tähtis on see toiduaineid importivate arenguriikide jaoks. Sellega seoses võib kaaluda ka täiendavate sihtotstarbeliste regulatiivsete meetmete võtmist, nagu vajaduse korral positsiooni piirmäärade kehtestamist.

3. ELI POLIITILINE REAKTSIOON KAUBATURGUDEL TOIMUVATELE ARENGUTELE

ELi tasandil on tehtud algatus suurendada energiaturgudel kauplemise järelevalvet, terviklikkust ja läbipaistvust[14]. Lisaks on tehtud mitu algatust toiduainete tarneahela toimimise ja põllumajanduskaupade turgude läbipaistvuse parandamiseks. Finantsturgude reguleeriva raamistiku käimasolevate reformide osana on komisjon kindlaks määranud ka meetmed kaupade tuletisinstrumentide turgude terviklikkuse ja läbipaistvuse suurendamiseks.

3.1. Füüsilised turud

3.1.1. Energia (nafta, elekter, gaas)

Energiaturgude nõuetekohase toimimise tagamiseks on komisjon teinud ettepaneku luua selged eeskirjad, millega keelatakse turu kuritarvitamine elektrienergia ja maagaasi hulgimüügiturgudel. Ettepanekut toetab kogu ELi hõlmav turujärelevalve raamistik ja energiasektorit reguleerivate asutuste uued täidesaatvad volitused[15]. See lähenemisviis aitab tagada, et Euroopa ettevõtjad ja kodanikud saavad kasu siseturu eelistest, ja pakub hea mudeli toimetulekuks kauba- ja nendega seotud finantsturgude üha suureneva vastastikuse sõltuvusega. Kavandatav määrus energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta[16] annab Euroopa ja liikmesriikide ametiasutustele vahendid, mille abil saab välja selgitada turu kuritarvitamise juhud elektri ja maagaasi hulgiturgudel.

– Energeetikasektorit reguleerivate asutuste Euroopa koostööamet (ACER) vastutab järelevalve eest, et välja selgitada turu võimaliku kuritarvitamise juhud.

– Kauplejatel on keelatud kasutada siseteavet siseringitehingutest ja turuga manipuleerimisest kasusaamiseks, tõstes hindasid kunstlikult kõrgemaks kui see oleks õigustatud energia kättesaadavuse, tootmiskulude, selle salvestamise või transpordi suutlikkusega.

– Koostööd laiendatakse füüsiliste (ACER) ja finantsturgude (ESMA) reguleerijate vahel.

Komisjon on võtnud ülesandeks tagada, et gaasi- ja elektriturgude põhiandmete läbipaistvusnõuded oleksid tõhusad ja vastaksid turuvajadustele.

---

14 Käesolevas teatises ei käsitleta saastekvootidega kauplemist ELi CO_2 heitkogustega kauplemise süsteemi raames, sest üldjuhul ei käsitleta saastekvoote kaubana. Komisjon on koostanud vastavasisulise teatise „ELi heitkogustega kauplemise süsteemi turujärelevalve raamistiku täiustamine," KOM(2010)796.

15 Käesolevas punktis ei käsitleta muid energiaga seotud küsimusi nagu ohutus ja varustuskindlus. Samuti ei käsitleta ELi energiaalase välispoliitika järjepidevust ja tõhusust. Neid küsimusi käsitletakse komisjoni teatises „Energia 2020. Säästva, konkurentsivõimelise ja kindla energia strateegia," KOM(2010) 639.

16 Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta, KOM(2010) 726, detsember 2010.

3.1.2. Põllumajandus ja toiduga kindlustatus

Arvestades, et hinna volatiilsuseks on mitmeid põhjuseid, ei ole tuvastatud probleemidele ühtset ja lihtsat lahendust. Veelgi enam kehtib see põllumajandustootmise kohta, arvestades selle eripära (seos toiduga kindlustatuse ja keskkonnaga, mis omakorda hõlmab põllumajandustootmise sõltuvust tsüklilisusest, ilmast ja aastaaegadest, sanitaarsetest tingimustest ja kahjuritest), mis muudab poliitikavalikute võimaliku mõju veelgi keerulisemaks.

Siin on üheks peamiseks valdkonnaks turuteabe parandamine. Põllumajandussektor saab kasu põllumajandustootmist, tarbimist ja varusid käsitlevatest avaliku sektori allikatest (Maailmapank, FAO/OECD, USDA, EL, ABARE) pärinevast või kaubaturgude asutuste (eriti rahvusvaheline teraviljanõukogu) pakutavast rikkalikust teabest. See on väga erinev selliseid kaupu nagu metallid, maavarad ja energia käsitleva teabega seotud olukorrast, sest kõnealune turuteave on konfidentsiaalne ja peamiselt kättesaadav vaid tööstusharu enda käest. Teabe kvaliteeti ja õigeaegsust riiklike ja piirkondlike toiduainete varude ja toiduainete tootmise ja tarbimise prognooside kohta tuleks suurendada. G20 on teinud ettepaneku, et Maailmapank teeks koostööd teiste asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, et töötada välja meetmed, millega parandada teavet riiklike ja piirkondlike toiduainete varude ja toiduainete tootmise prognooside kohta. Seda tööd toetab komisjon täielikult.

Arvestades ühise põllumajanduspoliitika suurenevat turule orienteeritust, on kaubaturgusid käsitlev teave ja läbipaistvus muutumas põllumajanduslike toiduainete tarneahela nõuetekohase toimimise tagamiseks järjest tähtsamaks:

– Liikmesriigid edastavad komisjonile korrapäraselt mitmesuguseid andmeid, mis avaldatakse Internetis[17] ja mida arutatakse sidusrühmade nõuandekomiteedega.

– Komisjoni statistikaamet on hinnaläbipaistvuse suurendamiseks loonud toiduainete hindade jälgimise vahendi[18]. Praegu peetakse arutelusid osutatud vahendi tõhustamise üle.

– Komisjoni talitused koostavad regulaarselt peamiste põllumajanduskaupade turgude keskpika perioodi prognoose ja avaldavad neid[19].

Komisjon on loonud toiduainete tarneahela toimimise parandamist käsitleva kõrgetasemelise foorumi[20]. Kuigi foorum hinna volatiilsust kui sellist ei käsitle, tegeleb ta hinnaliikumiste ülekandumise mehhanismidega kogu tarneahela vältel, uurides ettevõtjatevahelisi suhteid, toiduainetetööstuse konkurentsivõimet, põllumajanduslike toiduainete logistikat ja toiduainete hindade jälgimise vahendit.

Toiduainete äkilised hinnatõusud on näidanud, et paljude arenguriikide investeeringud põllumajandusse on viimastel aastakümnetel olnud liiga väikesed[21]. ELi arengupoliitikas on võetud seisukoht, selline suundumus tuleb peatada. Nagu märgitud ELi arengupoliitikat

---

17 Vt näiteks http://ec.europa.eu/agriculture/markets/prices/monthly_en.pdf

18 Vt http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/methodology/prices_data_for_market_monitoring

19 http://ec.europa.eu/agriculture/publi/caprep/prospects2010/index_en.htm

20 Vt http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/competitiveness/forum_food/index_en.htm

21 2003. aastal püstitatud Maputo eesmärgi, mille kohaselt 10% avaliku sektori investeeringutest tuleb suunata põllumajandusse, on suutnud täita vähem kui kümme Aafrika riiki.

käsitlevas rohelises raamatus,[22] võib sellel olla hinna volatiilsuse mõju vähendamisel kõige enam haavatavamate hulgas tähtis roll. Komisjon on vastu võtnud toiduga kindlustatust käsitleva poliitilise raamistiku,[23] mille kohaselt Euroopa Liit ja liikmesriigid peaksid kaasa aitama toiduainete turu paremale toimimisele üleilmsel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, sealhulgas turu parema läbipaistvuse kaudu. See hõlmaks toetust arenguriikidele põllumajandusettevõtjate organisatsioonide tugevdamiseks, hinnaläbipaistvuse parandamiseks, põllumajandusliku tootlikkuse tõstmiseks jätkusuutlikul alusel ning õiguslike raamistike väljatöötamiseks ja kohaldamiseks. Põllumajandustootmise arendamine suurendab vastupanu- ja kohandumisvõimet toidukriiside korral.

Lõpetuseks tuleb arvestada ka seda, et teatavate riikide valitsuste ühepoolsed meetmed on samuti asjaolud, mis võivad mõjutada füüsilisi turge ja põhjustada hindade volatiilsust. Seepärast tuleb selles valdkonnas tõhustada juhtimist ja rahvusvahelist dialoogi.

3.2. Finantsturgude reguleerimine

Valitseb valdav üksmeel, et tuleb suurendada kaupade tuletisinstrumentide turgude terviklikkust ja läbipaistvust. Selleks on komisjon kooskõlas G20 põhimõtete ja järeldustega käivitanud mitu algatust:

- Komisjon on vastu võtnud ettepaneku börsiväliste tuletisinstrumentidega kauplemist käsitleva määruse kohta,[24] mille eesmärk on vähendada süsteemset riski ja parandada läbipaistvust reguleerivate asutuste jaoks kõigi tuletisinstrumentide, sealhulgas kaupade tuletisinstrumentide valdkonnas.

- Turu kuritarvitamist käsitleva direktiivi[25] läbivaatamisega 2011. aasta kevadel püütakse täpsustada, millise kauplemise puhul kaubaturgudel on tegemist turu kuritarvitamisega, ja tagada, et kõik kauplemiskohad ja tehingud, kus turu kuritarvitamine võib aset leida, oleksid nõuetekohaselt kogu ELi hõlmavate eeskirjadega kaetud.

- Jaekliendile suunatud kombineeritud investeerimistoodete (PRIPS)[26] läbivaatamise raames uuritakse vajadust rangema ja kvaliteetsema teabe järele siis, kui jaeinvestoritele pakutakse struktureeritud kaupade investeerimistooteid.

- Direktiiv alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta[27] suurendab selliste fondide läbipaistvust investorite ja riiklike järelevalveasutuste jaoks ning annab parema ülevaate nende mõju kohta kaupade tuletisinstrumentide turgudele.

- Finantsinstrumentide turgude direktiivi[28] läbivaatamine 2011. aasta kevadel peaks veelgi parandama kaupade tuletisinstrumentidega tehtavate tehingute ja hindade läbipaistvust, kehtestades tingimused, millal kaupade tuletisinstrumentide toodetega tohib kaubelda vaid

---

22 Kaasavat majanduskasvu ja säästvat arengut toetav ELi arengupoliitika. ELi arengupoliitika mõju suurendamine, KOM(2010) 629.

23 ELi poliitiline raamistik, millega toetatakse arenguriike toiduga kindlustatuse probleemide lahendamisel, KOM(2010)127.

24 KOM(2010) 484, 15.9.2010.

25 Direktiiv 2003/6/EÜ (ELT L 96, 12.4.2003).

26 PRIPSi käsitlev avalik arutelu käivitati 26. novembril 2010, vt http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/investment_products_en.htm#consultation

27 KOM(2009)207, 30.4.2009.

28 Direktiiv 2004/39/EÜ (ELT L 145, 30.04.2004).

reguleeritud kauplemiskohtades. Samuti uuritakse vajadust erinevate turuosaliste poolt korrapärasemalt esitatud ja üksikasjalikuma teabe järele nende kauplemistegevuse kohta kaupade tuletisinstrumentidega, kaupade tuletisinstrumentide positsioonide igakülgsema järelevalve järele reguleerijate poolt, sealhulgas vajaduse korral positsiooni piirmäärade kehtestamise järele.

– Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve loomine tagab kõnealustel turgudel kohaldatavate tehniliste eeskirjade järjepidevuse ning mängib olulist rolli asjaomaste füüsiliste turgude reguleerijatega tehtava koostöö tihendamises[29].

3.3. Füüsiliste kaubaturgude ja kauba finantsturgude vastastoime

Eespool kirjeldatud meetmed aitavad tagada, et suurenevad investeeringuvood on läbipaistvamad, paremini arvestatud ning vähendavad ohtu, et moonutatakse kaubaturgude toimimist. Komisjon tunnistab siiski, et kaubaturgude ja kauba finantsturgude vastastoimet on vaja paremini tundma õppida. Sellest tulenevalt kavatseb komisjon:

– analüüsida põhjalikumalt kaubaturgude ja kauba finantsturgude arengut, et õppida paremini tundma nende omavahelisi seoseid ning toetada samalaadseid jõupingutusi, mida juba tehakse üleilmsel tasandil (G20, Rahvusvaheline Väärtpaberijärelevalve Organisatsioon, Rahvusvaheline Energiaagentuur, ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon, ÜRO kaubandus- ja arengukonverents, OECD, Rahvusvaheline Valuutafond jne);

– suurendada füüsilisi kaubaturge käsitleva teabe läbipaistvust ja kättesaadavust, sealhulgas asjaomaste reguleerijate ja institutsioonide kaudu, et tagada kõnealuste turgude nõuetekohane toimimine.

4. TOORAINEID KÄSITLEV EUROOPA ALGATUS

Hindade volatiilsuse ning füüsiliste kaubaturgude ja kaupade finantsturgude vastastoimega seotud arengu kõrval on kesksel kohal ka toorainete füüsiliste tarnete küsimus. 2008. aastal käivitas komisjon tooraineid käsitleva algatuse,[30] millega loodi integreeritud strateegia, et lahendada energia tootmiseks mittekasutatavate ja mittepõllumajanduslike toorainete kättesaadavusega seotud erinevad probleemid.

Tooraineid käsitlev algatus tugineb kolmele sambale: tagada ühesugune juurdepääs kolmandate riikide ressurssidele; edendada Euroopa tooraineressursside jätkusuutlikku tarnimist ning soodustada ressursitõhusust ja ringlussevõttu. Üks strateegia elemente on vajadus nn toorainediplomaatia järele, mis on kindlal kohal ka kolmandates riikides kohaldatavates sellistes poliitilistes meetmetes nagu inimõiguste, hea valitsemistava, konfliktide lahendamise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja piirkondliku stabiilsuse edendamine. Käesolevas punktis uuritakse seniseid tulemusi esmatähtsate toorainete kindlaksmääramise ning kaubanduse, arengu, teadustegevuse, ressursitõhususe ja ringlussevõtu valdkonnas. 5. punktis käsitletakse edasisi meetmeid.

---

29 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1095/2010, 24. november 2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus, muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 84).

30 Teatis „Tooraineid käsitlev algatus: majanduskasvu ja tööhõive seisukohast kriitiliste vajaduste rahuldamine" KOM(699) 2008.

4.1. Esmatähtsate toorainete kindlaksmääramine

Komisjon on koos liikmesriikide ja sidusrühmadega määranud ELi tasandil kindlaks 14 esmatähtsat toorainet (vt lisa) ning töötanud välja läbipaistva, uuendusliku ja pragmaatilise metoodilise lähenemisviisi mõiste „esmatähtis tooraine" määratlemiseks[31].

Esmatähtsad toorained on need, mille puhul on eriti suur oht, et tarned vähenevad järgmisel kümnel aastal selliselt, et need ei suuda enam nõudlust rahuldada, ning mis on eriti olulised väärtusahela jaoks. Tarnete vähenemise oht on seotud tootmise koondumisega vähestesse riikidesse ja asjaoluga, et teatavad tarnijad on majanduspoliitiliselt ebastabiilsed. Kõnealust ohtu suurendavad sageli piiratud asendatavus- ja ringlussevõtuvõimalused. Paljudel juhtudel on tarnete stabiilsus oluline kliimapoliitika eesmärkide saavutamiseks ja tehnoloogiauuenduste elluviimiseks. Näiteks haruldased muldmetallid on vajalik tooraine tuuleturbiinides ja elektrisõidukites kasutatavate kõrgtundlike püsimagnetite, autode katalüüsmuundurite ning trükkplaatide, optiliste kiudude ja kõrgtemperatuuriliste ülijuhtide tootmiseks. Kuna 2009. aastal andis 97 % kogu maailma toodangust Hiina, sõltub EL täielikult impordist. Samal ajal puudub praegu majanduslikult tasuv ringlussevõtu- või asendamisprotsess.

Esmatähtsate toorainete kindlaksmääramiseks tehtav töö tõi ilmsiks ka vajaduse põhjalikumate andmete ja paremate teadmiste järele ning vajaduse järele toorainete nimekirja korrapäraselt ajakohastada, et arvestada muudatusi turul, tehnoloogia arengut (nt liitium, hafnium ja nikkel) või uut teavet aine keskkonnamõju kohta. Samuti jõuti järeldusele, et poliitikameetmed ei tohiks piirduda ainult esmatähtsate toorainetega.

4.2. Tooraineid käsitleva ELi kaubandusstrateegia rakendamine

Alates 2008. aastast on kaubanduspoliitika valdkonnas nii mõndagi saavutatud. Välja on töötatud tooraineid käsitlev ELi kaubandusstrateegia ja avaldatud on esimene aastaaruanne[32]. Kolmes peamises valdkonnas võib täna ära märkida järgmised tulemused:

- EL tegi kõikidel asjakohastel kahe- ja mitmepoolsetel läbirääkimistel (nt vabakaubanduslepingu üle Koreaga ning läbirääkimistel seoses Venemaa WTOga ühinemisega sätete üle, mis käsitlevad mitmete toorainete, sealhulgas puidu eksporditollimakse) ettepaneku ekspordipiiranguid (sealhulgas keelud, kvoodid, tollimaksud ja mitteautomaatsed ekspordiload) käsitlevate kaubanduseeskirjade kohta;

- strateegia rakendamiseks on komisjon jätkanud tõkete kaotamist eelkõige dialoogi teel, kuid kui edusamme ei ole täheldatud, on ta olnud valmis kasutama ka muid vahendeid, sealhulgas WTO vaidluste lahendamise menetlust;

- teadlikkuse tõstmiseks on komisjon käsitlenud tooraineküsimust mitme kahepoolse dialoogi raames ja OECDs. 2009. aasta lõpus osales komisjon kõnealust teemat käsitleva seminari korraldamises ja seejärel võeti teema OECD 2011.–2012. aasta tööprogrammi.

---

31 „ELi jaoks esmatähtsad toorained" („*Critical raw materials for the EU*"). Toorainete tarnerühma esmatähtsate toorainete kindlaksmääramise ajutise töörühma 2010. aasta juuni aruanne.

32 Kaubanduse peadirektoraat – Toorainepoliitika – 2009. aasta aruanne (http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/raw-materials/).

4.3. Arengukoostöö vahendid

Kümnenda EAFi raames on algatatud meetmeid peamiselt hea valitsemistavaga seoses („riikide tugevdamine"). Projekte rahastati ka ELi–Aafrika Infrastruktuuri Fondist, EIPi laenudest (kaevandamisprojektid) ning teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammi kaudu (geoloogilised uuringud). Komisjon toetab stabiilset investeerimiskliimat ka selliste algatuste kaudu nagu mäetööstuse läbipaistvust käsitleva algatuse raames antav riigispetsiifiline tehniline abi tulude läbipaistvuse suurendamiseks ning hea valitsemistava edendamine maksundusküsimustes[33].

4.4. Teadustegevuse, innovatsiooni ja oskustega seotud uued võimalused

EL on võtnud teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammi osana meetmeid, et parandada oma alusteadmisi paljude tähtsate toorainete praeguste ja tulevaste maardlate kohta ning stimuleerida mäetööstust varustama töötlevat tööstust uute toodetega. 2009. aastal 17 miljoni euro suuruse eelarvega käivitatud projekti ProMine eesmärk on töötada välja esimene üleeuroopaline satelliidipõhine maavarade andmebaas ja neljamõõtmeline arvutipõhine modelleerimissüsteem, et aidata hinnata Euroopa maavarade väärtust. ERA-NETi võrgustiku kaudu on rahastatud projekte, mis on seotud aruka kaevandamise kõrgetasemelise maa-aluse tehnoloogiaga, esmatähtsate toorainete nagu haruldased muldmetallid ja plaatinagrupi metallid asendamisega ning liikmesriikide meetmete koordineerimisega toorainete tööstusliku käsitlemise valdkonnas. Toetatud on biorafineerimise kontseptsiooni arendamist, millega antakse panus uute suure lisaväärtusega toodete tootmisse, ning maavarade säästva kasutamise ja metsandussektori Euroopa tehnoloogiaplatvormid on tähtsal kohal toorainetega seotud uutes teadusuuringutes.

Euroopa Regionaalarengu Fond rahastab teadustegevust, innovatsiooni ja ettevõtlust toetavaid meetmeid tooraineuuringute ja kaevandamise valdkonnas ning Erasmus Munduse maavarade ja keskkonna programmi (2009–2013) raames toetatakse toorainetega seotud uute oskuste omandamist.

4.5. Natura 2000 õigusaktide rakendamise suunised

Komisjon on koostanud suunised Natura 2000 otsuste tegemise raamistiku kohaldamiseks. Nende abil püütakse leida lahendus probleemile, mis tekib Natura 2000 aladel kõrgetasemelise keskkonnakaitse tagamise ja konkurentsivõimelise kaevandustegevuse arendamisega seoses, mis mõnikord osutuvad konkureerivateks eesmärkideks. Suunistes toonitatakse muu hulgas, et automaatselt ei keelata muuks kui energia tootmiseks kasutatavate toorainete kaevandamist Natura 2000 aladel või nende lähedal[34]. Komisjon on koostanud ka suunised, kus tuuakse näiteid hea tava kohta puiduvarude kasutamisel, tagades samas metsa säästva majandamise[35].

4.6. Suurem ressursitõhusus ja paremad ringlussevõtu tingimused

Loodusvarade säästliku kasutamise kontseptsioon on üha sagedamini osa ELi poliitilistest algatustest, mille eesmärk on edendada majanduskasvu ja konkurentsivõimet[36]. Liikmesriigid

---

33 „Koostöö arenguriikidega hea valitsemistava edendamiseks maksundusküsimustes" KOM(2010) 163.

34 http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

35 Hea tava suunised puidu säästvaks kasutamiseks Euroopas. Euroopa Komisjon, Forest Europe, FAO 2010.

36 Vt „Ressursitõhus Euroopa – Euroopa 2020. aasta strateegia kohane juhtalgatus" KOM(2011) 21.

on rakendanud mitmesuguseid poliitilisi meetmeid ja praktilisi vahendeid, et parandada ressursitõhusust. Üks peamine poliitiline probleem on vajadus õigusliku selguse järele selle kindlaksmääramisel, millal võib ümbertöötatud jäätmed liigitada tooteks. Komisjon töötab jäätmete raamdirektiivi alusel teatavate jäätmevoogude jaoks välja kriteeriumid, mille alusel määratakse kindlaks, millal jäätmed lakkavad olemast jäätmed, ning jätkub töö raudmetalle ja alumiiniumi, vaske, vanapaberit ja klaasi käsitlevate eeskirjade koostamiseks.

Alates 2008. aastast on komisjon teinud tööd jäätmete ebaseadusliku ekspordi või ebaseadusliku keskkonda viimise ennetamiseks, toetades liikmesriike jäätmesaadetiste määruse rakendamisel. Kaalutakse suuniste koostamist kasutatud ja mahakantud sõidukite saadetiste veo jaoks. Elektroonikaromude vooga seoses on komisjon teinud ettepaneku saavutada uus ambitsioonikas kogumiseesmärk, millega tagatakse, et 85 % elektroonikaromude voost kasutatakse neis sisalduvate väärtuslike toorainete taaskasutamiseks, mitte ei lastaks neil nõuetevastase käitlemise tõttu kaduma minna. Lisaks sellele on komisjon teinud ettepaneku rangemate eeskirjade kohta kasutatud elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmesaadetiste liigitamiseks, et nõuda seadmete taaskasutamiseks niisuguste seadmete eksportijatelt iga eksporditud seadme töökorda tõendavat dokumenti.

5. TOORAINEID KÄSITLEVA ALGATUSE EDASISED SUUNAD

Tooraineid käsitleva algatuse rakendamisel on küll saavutatud märkimisväärset edu, kuid vajalikud on edasised täiustused. Oluline on kolmel sambal põhinev integreeritud lähenemisviis, sest iga sammas toetab eesmärki tagada toorainete õiglane ja jätkusuutlik tarnimine ELi.

5.1. Esmatähtsate toorainete järelevalve

Toorainete tarnimise tagamine on esmajoones ettevõtete ülesanne ja avaliku sektori asutused peavad kindlustama õiged raamtingimused, et võimaldada ettevõtetel seda ülesannet täita. Komisjon kavatseb koos kaevandustööstuse ning ringlussevõtuga tegelevate ja tooteid kasutavate tootmisharude esindajatega uurida võimalusi võtta eelkõige ringlussevõtu valdkonnas sihipäraseid meetmeid. Samuti on komisjon valmis koos liikmesriikide ja tööstusharude esindajatega uurima toorainete võimaliku ladustamisprogrammi lisaväärtust ja teostatavust. ELi tasandil on nafta ladustamisprogrammi eesmärk kaitsta liikmesriikide ja ELi avalikku julgeolekut[37]. Komisjon kavatseb teha järgmist:

– jälgida esmatähtsate toorainetega seotud küsimusi, et teha kindlaks prioriteetsed meetmed, ning arutada neid liikmesriikide ja sidusrühmadega;

– ajakohastada korrapäraselt (vähemalt iga kolme aasta järel) esmatähtsate toorainete nimekirja.

5.2. Toorainete õiglane ja jätkusuutlik tarnimine maailmaturgudelt (1. sammas)

EL rakendab strateegiliste partnerluste ja poliitilise dialoogi kaudu aktiivselt nn toorainediplomaatiat, et tagada juurdepääs toorainetele, eelkõige esmatähtsatele toorainetele.

---

[37] Nõukogu 14. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/119/EÜ.

5.2.1. Arengupoliitika ja toorainete jätkusuutlik tarnimine

Säästlik kaevandamine saab soodustada säästvat arengut ja teebki seda. Kuid paljud arenguriigid – eelkõige Aafrikas – ei ole suutnud muuta oma ressursirikkust jätkusuutlikuks ja kaasavaks majanduskasvuks, sageli valitsemisalaste probleemide tõttu, mis on seotud õigusliku raamistiku ja maksustamisega. Valitsemistava ja läbipaistvuse ning ka toorainesektori kaubandus- ja investeerimiskliima parandamine on oluline kaasava majanduskasvu ja jätkusuutliku arengu saavutamiseks ressursirikastes riikides. Arengupoliitika ja arenguriikidega sõlmitud partnerluse kaudu võib EL mängida otsustavat rolli sellise olukorra loomisel, kus võidavad kõik, sest nii arenenud riigid kui ka arenguriigid saavad kasu toorainete jätkusuutlikust tarnimisest, ning kus kaevandussektori kohalikke rahalisi vahendeid kasutatakse säästva arengu tagamiseks, et toetada kaasava majanduskasvu ja vaesuse vähendamise strateegiate eesmärke.

Komisjon jätkab kõnealuste teemade käsitlemist ELi arengupoliitika ja eelarvetoetuse tulevikku käsitleva rohelise raamatu üle peetavate konsultatsioonide käigus ning konsulteerides üldsusega riigipõhise aruandluse üle[38]. EL julgustab partnerriikide valitsusi koostama ulatuslikke reformiprogramme, kus on selgelt kindlaks määratud eesmärgid, nagu kaevanduste maksustamise korra parandamine, tulude ja lepingute läbipaistvuse suurendamine või suutlikkuse suurendamine tulude kasutamisel arengueesmärkide saavutamise toetuseks. Suurem läbipaistvus aitaks ühiskonda tervikuna ja riiklikke järelevalveasutusi, kes saaksid ettevõtetelt ja valitsustelt nõuda aruandeid tulude väljamaksete ja laekumiste kohta, mis omakorda vähendaks pettusi ja korruptsiooni ning tagaks paremini ennustatava kaubandus- ja investeerimiskliima.

2010. aasta juunis leppis komisjon Addis Abebas Aafrika Liidu komisjoniga kokku alustada toorainete ja arenguküsimuste valdkonnas kahepoolset koostööd, mis põhineb tooraineid käsitleval algatusel ja Aafrika Liidu komisjoni kaevandamise ja maavarade poliitikal (nn *African Mining Vision* aastast 2009). Koostööd tehakse kolmes valdkonnas: valitsemistava, investeeringud ja geoloogilised teadmised/oskused. Novembris 2010 peetud Aafrika-ELi tippkohtumisel aastateks 2011–2013 kokkulepitud Aafrika–ELi ühisstrateegia kohaselt sisalduvad tooraineid hõlmavad meetmed kaubandust, piirkondlikku majandusintegratsiooni ja infrastruktuuri käsitlevas partnerluses. EL ja liikmesriigid tegutsevad kõnealustes valdkondades ühiselt. Komisjon teeb ettepaneku:

- suurendada Euroopa rahalist ja poliitilist toetust mäetööstuse läbipaistvust käsitlevale algatusele ning aidata arenguriike selle rakendamisel;

- jagada head tava rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu Maailmapank, Rahvusvaheline Valuutafond ja Aafrika Arengupank;

- uurida võimalusi läbipaistvuse suurendamiseks kogu tarneahelas ja tegeleda koos peamiste kaubanduspartneritega olukordadega, kus mäetööstuse tulu kasutatakse sõdade või sisekonfliktide rahastamiseks;

- edendada finantsteabe suuremat avaldamist mäetööstuse esindajatele, sealhulgas toetada riigipõhise aruandluse nõude võimalikku kehtestamist. Komisjon arvestab Rahvusvaheliste Raamatupidamisstandardite Nõukogu tehtud edusamme mäetööstuse jaoks rahvusvahelise

[38] http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/financial-reporting_en.htm

finantsaruandlusstandardi koostamisel ning piirkonna kolmandate riikide õiguslikku olukorda[39];

– edendada ELi standardite kohaldamist arenguriikides tegutsevate ELi ettevõtete poolt ning parima võimaliku tehnika viitedokumendi kohaldamist ning töötada välja käitumisjuhend kolmandates riikides tegutsevatele ELi ettevõtetele ning

– toetada OECD tegevust hoolsuskohustuse alal kaevandussektoris;

– hinnata ka edaspidi koos Aafrika riikidega mõlema mandri geoloogiliste uuringute alase tihedama koostöö toetamise teostatavust ja edendada kõnealuses valdkonnas koostööd mitmepoolsetel foorumitel, nagu UNESCO geoteaduste programm.

Ressursirikastel arenguriikidel puudub sageli transpordi-, energia- ja keskkonnainfrastruktuur ning see omakorda takistab neid kasutamast oma maavarasid elanikkonna huvides.

Euroopa Komisjon, Euroopa Investeerimispank (EIP) ja muud Euroopa arengu rahastamise institutsioonid koos Aafrika riiklike ja piirkondlike ametiasutustega hindavad ka edaspidi võimalusi kõige asjakohasema infrastruktuuri loomiseks ning käsitlevad sellega seotud valitsemisalaseid küsimusi, mille lahendamine aitab kaasa nende riikide ressursside säästlikule kasutamisele ja lihtsustab toorainete tarnimist. Kõnealuses protsessis kasutatakse valdkonnapõhiseid dialooge. Eelkõige hindab Euroopa Komisjon, kas on võimalik a) suurendada ettevõtjatele antavate laenude mahtu (võib hõlmata nii laene kui ka toetusi), sealhulgas kaevandamise ja rafineerimisega seotud projektidele ja eelkõige mäetööstuse järeltööstusele, ning b) soodustada selliste rahastamisvahendite kasutamist, millega vähendatakse ettevõtjate riske ELi, sealhulgas Euroopa Arengufondi toetatavate garantiide abil. ELi-Aafrika Infrastruktuuri Usaldusfond[40] võib Aafrika riike kõnealuses küsimuses abistada.

Arengupoliitika peaks olema suunatud väärtusahela parandamise ja tegevuse mitmekesistamise teel sidemete loomisele mäetööstuse ja kohaliku tööstuse vahel. Seetõttu tuleks edendada ettevõtete suutlikkuse suurendamist ja selle eesmärgi saavutamiseks vajalik paindlikkus luuakse kaubanduskokkulepetega. EL saab aidata arenguriike ka geoloogiaalaste teadmiste parandamisel,[41] et nad saaksid paremini hinnata oma riigi maavaravarusid, paremini koostada nendest varudest saadavatel eeldatavatel tuludel põhinevat eelarvet ning tagada endale parema lähtekoha läbirääkimisteks kaevandusettevõtetega.

5.2.2. Tooraineid käsitleva kaubandusstrateegia tugevdamine

Komisjon kavatseb tugevdada tooraineid käsitlevat kaubandusstrateegiat,[42] mida on kirjeldatud punktis 4.2, kooskõlas arengu ja hea valitsemistava eesmärkidega. Komisjon on seisukohal, et EL peaks:

– jätkama kahepoolseid temaatilisi tooraineid käsitlevaid dialooge kõikide asjaomaste partneritega ning veelgi tõhustama käimasolevaid arutelusid mitmepoolsete foorumite

---

39 Nt hoolsuskohustuse ja aruandlusega seotud nõuded ettevõtetele, mis on osa toorainete tarneahelast, nt Ameerika Ühendriikide *Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act*.

40 Fondi eesmärk on toetada piiriüleseid ja piirkondlikke infrastruktuuriprojekte Sahara-taguses Aafrikas.

41 Nt projekt AEGOS ühendab ELi ja Aafrika geoloogilised uuringud, et parandada selliste ressursse käsitlevate andmete taset ja kvaliteeti, mis on Aafrikale kättesaadavad.

42 Kaubanduse peadirektoraat – Toorainepoliitika – 2009. aasta aruanne.

raames (sh nt G20, UNCTAD, WTO, OECD); tegema edasisi uuringuid, et aidata paremini mõista ekspordipiirangute mõju tooraineturgudele, ning edendama dialoogi kõnealuste piirangute kasutamise üle poliitilise vahendina;

– kaasata tooraineküsimused, nagu ekspordipiirangud ja investeeringud, käimasolevatesse ja tulevastesse ELi kahe- ja mitmepoolsetesse kaubandusläbirääkimistesse;

– püüda luua järelevalvemehhanism ekspoordipiirangute jaoks, mis takistavad toorainete jätkusuutlikku tarnimist, ning jätkata tooraine- ja järgnevaid turge moonutavate tõkete kõrvaldamist eelkõige läbirääkimiste teel, aga vajaduse korral ka vaidluste lahendamise menetlust kasutades;

– toetada OECD meetmete raames asjaomaste OECDsse mitte kuuluvate riikide kaasamist toorainetega seotud töösse ning uurida edasisi mitmepoolseid tegevusvõimalusi, sealhulgas hea tava väljatöötamist;

– kasutada konkurentsipoliitika vahendeid tagamaks, et toorainete tarnimist ei moonuks asjaomaste ettevõtjate konkurentsivaenulikud kokkulepped, ühinemised või ühepoolsed meetmed;

– püüda eespool nimetatud meetmed ellu viia ning jätkata kolmandate riikidega seotud toorainetealaste prioriteetide analüüsimist autonoomsete meetmete, kahe- ja mitmepoolsete raamistike ning dialoogi kaudu, ning jätkata kõnealuste prioriteetidega seoses ELi järjekindlat kaubanduspoliitikat.

5.3. Jätkusuutlike tarnete edendamine ELis (2. sammas)

Euroopa 2020. aasta strateegias toonitatakse vajadust edendada tehnoloogiaid, mis suurendavad investeeringuid ELi loodusvaradesse. Mäetööstus kuulub sellesse kategooriasse, kuid selle arengut takistavad keerukas õiguslik raamistik ja konkurents muude maakasutuse sihtotstarvetega. Paljud selle valdkonna õiguslikud küsimused kuuluvad liikmesriikide pädevusse. Komisjon tegutseb peamiselt hea tava vahetamise hõlbustajana.

Samas peab kaevandamine ELis toimuma turvalistes tingimustes. See on oluline sektori maine seisukohalt ja samuti ka üldsuse heakskiidu eeltingimus. Komisjoni arvates on mäetööstusse tehtavate investeeringute edendamiseks eriti olulised järgmised meetmed[43]:

– riikliku maavarade poliitika väljatöötamine, et tagada maavarade majanduslikult jätkusuutlik kasutamine. Maavarade poliitika peab olema kooskõlas riigi muu poliitikaga, põhinema säästva arengu põhimõttel ja selle raames tuleb seada ülesandeks asjakohase õigusliku ja teaberaamistiku loomine;

– maavaradega seotud maakasutuse planeerimise poliitika väljatöötamine. Kõnealune poliitika hõlmab digitaalseid geoloogiaalaseid alusteadmisi, läbipaistvaid meetodeid maavarade kindlaksmääramiseks, piirkondliku ja kohaliku nõudluse pikaajalist prognoosimist ning maavarade kindlakstegemist ja kaitsmist (arvestades muude maakasutuse sihtotstarvetega), sealhulgas loodusõnnetuste mõju eest;

---

43 „ELi jaoks maavarade kaevandamise raamtingimuste parandamine" („*Improving framework conditions for extracting minerals for the EU*"). Toorainete tarnerühma maakasutuse planeerimise, lubade andmise ja geoloogiaalase teabevahetuse hea tava vahetamise ajutise töörühma 2010. aasta juuni aruanne.

– maavarade uuringute ja kaevandamise lubade andmise korra väljatöötamine. Kõnealune kord peab olema selge, mõistetav, kindel ja aitama ühtlustada haldusprotsessi (nt tähtaegade seadmine, paralleelsed loataotlused ja ühtne kontrollpunkt).

Komisjon teeb ettepaneku hinnata koos liikmesriikidega ja subsidiaarsuse põhimõtet täielikult arvestades liikmesriikide poolt kõnealuses valdkonnas võetavate meetmete järelevalvemehhanismi loomise teostatavust, sealhulgas asjaomaste näitajate väljatöötamist.

Samuti on oluline tõhusa toorainestrateegia jaoks vajalike alusteadmiste täiendamine. Komisjon teeb lähemal ajal ettepaneku hinnata koos liikmesriikidega võimalusi paremini ära kasutada riiklike geoloogiliste uuringute sünergiat, mis teeks võimalikuks mastaabisäästu, vähendaks kulusid ja suurendaks ühisprojektide elluviimise potentsiaali (nt maavarade ühtlustatud andmebaas, Euroopa toorainete aastaraamat). Keskmise pikkusega perioodil peaksid võimalikud sünergiad koordineeritult toetama Euroopa täiendatud alusteadmisi toorainete kohta, võttes eelkõige arvesse ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire programmi raames tulevikus tekkivaid võimalusi. Teatavate toorainete, näiteks puidu puhul suurendab konkurentsi kasvav nõudlus taastuvenergia järele. Nõudluse kasv ei lange mitte alati kokku vastava pakkumise kasvuga, mistõttu hinnad tõusevad.

Komisjon kavatseb:

– edendada ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni tööd seoses varusid ja ressursse käsitleva aruandluse standardiseerimisega ELi tasandil;

– teha asjakohane analüüs puidu ja taaskasutatud paberi kättesaadavuse kohta, võttes arvesse nii metsatööstuse kui ka taastuvenergia sektori (biomass) potentsiaalset nõudlust;

– toetada ka edaspidi Euroopa tasandil valdkondlike kutseoskusi käsitlevate nõukogude loomist, kui initsiatiiv tuleb sidusrühmadelt (nt sotsiaalpartnerid või asjaomased vaatluskeskused);

– edendada toorainete väärtusahelaga seotud teadus- ja arendustegevust, sealhulgas kavandamist, töötlemist ja asendamist.

5.4. Ressursitõhususe soodustamine ja ringlussevõtu edendamine (3. sammas)

Kuna kogu maailmas suureneb nõudlus toorainete järele, tuleb ringlussevõtu valdkonnas teha suuremaid jõupingutusi. Ringlussevõtu määra suurendamine aitab vähendada esmaste toorainete nõudlusele avalduvat survet, suurendada nende väärtuslike materjalide taaskasutust, mis muidu jääksid kasutamata, ning vähendada kaevandamisest ja töötlemisest tulenevat energiatarbimist ja kasvuhoonegaaside teket. Euroopa 2020. aasta strateegia ressursitõhusust käsitleva juhtalgatuse raames esitab komisjon 2011. aastal ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Selles esitatakse visioon struktuuriliste ja tehnoloogiliste muudatuste kohta, mida on vaja, et minna 2050. aastaks üle vähese süsinikdioksiidiheitega, ressursitõhusale ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele, ning selle kohta, kuidas selle ülemineku saab ellu viia poliitikaga, mis kõige tõhusamalt toetab ELi majanduskasvu, töökohtade loomist ja energiajulgeolekut.

Kasulike materjalide eraldamine olmeprügist (*urban mining*) on Euroopa tööstuse jaoks üks peamisi metallide ja mineraalide allikaid. Teiseste toorainete kasutamine soodustab ressursitõhusust, vähendab kasvuhoonegaaside heiteid ja aitab säilitada keskkonda. Paljude kõnealuste ressursside täielikku potentsiaali ei ole siiski veel kasutatud ning kuigi olmeprügi

ringlussevõtt ELis on kümne aasta jooksul kahekordistunud, on olukord liikmesriigiti väga erinev. Arvestades survet vähendada süsinikdioksiidiheidet, kaitsta inimeste tervist ja vähendada välissõltuvust, tuleb ringlussevõtu takistused kõrvaldada. Komisjoni arvates kuuluvad kõnealused takistused kolme suurde kategooriasse: jäätmete „lekkimine", mille tulemus on nende nõuetele mitte vastav käitlemine kas ELis või väljaspool; takistused ringlussevõtu väljaarendamiseks ning ebapiisavad uuendused ringlussevõtu valdkonnas.

Jäätmeid käsitlevate ELi õigusaktide parem rakendamine ja nende täitmise tõhusam tagamine on kesksel kohal ressursitõhusama Euroopa edendamisel. Komisjon teeb seda silmas pidades ettepaneku:

– vaadata 2012. aastal läbi jäätmetekke vältimise ja jäätmete ringlussevõtu temaatiline strateegia, et töötada välja hea tava peamiste, eelkõige kahjuliku keskkonnamõjuga tooraineid sisaldavate jäätmevoogude kogumiseks ja käitlemiseks. Vajaduse korral parandatakse ringlussevõtu statistika kättesaadavust;

– toetada ressursitõhususega seotud teadustegevust ja katsemeetmeid ning ringlussevõtu ja tagasimaksesüsteemidega seotud majanduslikke stiimuleid;

– teostada jäätmeid käsitleva ELi õigustiku järelhindamine, hinnates muu hulgas ka valdkondi, kus erinevaid jäätmevooge käsitlevaid õigusakte võiks ühtlustada. See hõlmaks ka jäätmeid käsitlevate ELi eeskirjade rikkumise eest antavate hoiatuste ja määratud karistuste tõhusust;

– vaadata 2012. aastal läbi säästva tarbimise ja tootmise tegevuskava, et teha kindlaks, milliseid täiendavaid meetmeid kõnealuses valdkonnas veel tuleks võtta;

– analüüsida ökodisaini vahendite väljatöötamise teostatavust, et i) edendada toorainete tõhusamat kasutamist, ii) tagada toodete ringlussevõetavus ja vastupidavus ning iii) edendada teiseste toorainete kasutamist toodetes, eelkõige ökodisaini direktiivi kontekstis, ning

– töötada välja uued algatused, et parandada ELi ringlussevõtu valdkonna konkurentsivõimet, võttes eelkõige kasutusele uued turupõhised vahendid, millega soodustatakse teiseste toorainete kasutamist.

Jäätmete ebaseadusliku keskkonda viimise probleem ilmneb ka siis, kui toimub jäätmesaadetiste ebaseaduslik vedu kolmandatesse riikidesse. Jäätmesaadetiste määruse täitmise veelgi paremaks tagamiseks teeb komisjon ettepaneku:

– võtta 2011. aastal kasutusele täpsed ja kohaldatavad jäätmete kontrollistandardid kogu ELis. Nii on võimalik 2012. aastal teha täiendavaid jõupingutusi, et lihtsustada jäätmesaadetiste kontrollimist tolliasutuste poolt;

– kaaluda seitsmendas raamprogrammis teadustegevuseks ettenähtud vahendite kasutamist, et aidata parandada tehnoloogiat, mis võimaldab jäätmesaadetiste ebaseaduslikke vedusid avastada, kindlaks teha, nende teekonda jälgida ja asukohta kindlaks määrata;

– uurida, kas jäätmevoogude ekspordi suhtes oleks võimalik kohaldada ringlussevõtuga tegelevate ettevõtjate üleilmset sertifitseerimissüsteemi, mis põhineb keskkonnaohutust tagavatel halduskriteeriumidel;

– IMPELi võrgustikust[44] lähtuvalt teha liikmesriikidega koostööd, et hinnata, kas on teostatav ametlik ELi tasandi mehhanism ELi õigustiku täitmise tagamiseks.

5.5 Innovatsioon kui läbiv teema

Toorained on olulisel kohal tööstuse konkurentsivõime tagamisel ja paljude keskkonnasõbralike ja säästva tehnoloogia rakenduste väljatöötamisel. Innovatsioon on võti, mis avab ELi potentsiaali kõnealuses valdkonnas, ja võib mängida oma osa tooraineid käsitleva algatuse kolme samba raames tekkinud probleemide lahendamisel. Innovatsiooni järele on vajadus kogu väärtusahelas, sealhulgas sellistes valdkondades nagu kaevandamine, säästev töötlemine, ökodisain, ringlussevõtt, uued materjalid, asendamine, ressursitõhusus ja maakasutuse planeerimine. Komisjon hindab, kas käivitada Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatuse „Innovaatiline liit"[45] raames tooraineid käsitlev innovatsioonipartnerlus.

6. EDASINE TEGEVUS

Juurdepääs kaupadele ja toorainetele on oluline majanduse tootmisvõime säilitamiseks ja kodanike heaolu tagamiseks. Kõnealused kaubad ja toorained on pärit Euroopast ja kogu maailmast. Ülesandeks on tagada, et vajadus kaupade ja tooraine järele oleks rahuldatud nii, et toetatakse päritoluriikide laiemaid arengueesmärke, keskkonnakaitset, avatud kaubandust ja stabiilseid turge, mis ei kujuta ohtu majandusele laiemalt.

Igat liiki kaupade ja toorainete puhul on toimunud finantstegevuse hoogustumine. Seetõttu on nii Euroopa kui ka rahvusvahelises poliitikas oluline eesmärk tagada, et see areng toetab juurdepääsu kaupadele ja toorainele, mitte ei takista seda või destabiliseeri Euroopa majandust või arenguriikide majandust. Need turud peavad jätkama reaalmajanduse teenimist, aidates kujundada hindu ja võimaldades tururiskide maandamist.

Kaupade tuletisinstrumentide ja nende aluseks olevate füüsiliste kaupade hinnad on omavahel seotud. Nende dünaamika paneb küsimärgi alla väljakujunenud paradigmad ja kaupade hindade mõistmine muutub üha raskemaks. Kaupade tuletisinstrumentide turgude terviklikkust ja läbipaistvust tuleb suurendada ning komisjon on seisukohal, et neid muudatusi tuleb paremini selgitada. Seetõttu on komisjon käivitanud finantsteenuste valdkonnas mitu algatust, mis on nimetatud punktis 3.2, ja uurib seda, millisel määral on vaja suurendada füüsilisi kaubaturge käsitleva teabe läbipaistvust ja kättesaadavust. Finants- ja kaubandustegevuse suurem läbipaistvus peaks andma reguleerijatele ja turuosalistele võimaluse paremini mõista kaupade finants- ja füüsiliste turgude vastastoimet ning aitama ennetada kuritarvitamist.

Samuti kaalub komisjon edasisi poliitikameetmeid, et parandada toiduga kindlustatust. Komisjoni tegevus nimetatud valdkondades kajastub G20 selle aasta meetmetes, eelkõige seetõttu, et eesistujariik Prantsusmaa pöörab kaupade hindadele ja toiduga kindlustatusele erilist tähelepanu.

Kuna toorainete jätkusuutlik nõudlus ja pakkumine on oluline veel lahendamata probleem, kavatseb komisjon tugevdada toorainete algatuse rakendamist kolmel sambal põhineva integreeritud strateegia raames. Komisjon kavatseb ka pidada korrapärast avalikku arutelu,

---

44 Keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise Euroopa Liidu võrgustik

45 KOM(2010) 546.

korraldades igal aastal asjakohase ürituse, millel käsitletakse meie ees seisvaid probleeme ja tehakse kokkuvõte edusammudest.

Lisa

Keskendumine esmatähtsate toorainete tootmisele ning ringlussevõtu- ja asendatavusmäärad

Allpool loetletud 14 toorainet on esmatähtsad toorained, sest tarnete varustuskindluse häirete oht ja nende toorainete mõju majandusele on suurem kui enamikul muudel toorainetel. Tarnete vähenemise tõsine oht tuleneb peamiselt asjaolust, et suure osa kogu maailma toodangust annavad mõned üksikud riigid: Hiina (antimon, fluoriit, gallium, germaanium, grafiit, indium, magneesium, haruldased muldmetallid, volfram), Venemaa (plaatinagrupi metallid), Kongo Demokraatlik Vabariik (koobalt, tantaal) ja Brasiilia (nioobium ja tantaal). Kõnealusele tootmise koondumisele lisanduvad sageli madalad asendatavus- ja ringlussevõtumäärad.

Toorained	Peamised tootjad (2008, 2009)	ELi peamised impordiallikad (2007 või 2006)	Impordist sõltuvuse määr	Asendatavus	Ringlusse võtumäär
Antimon	Hiina 91 %	Boliivia 77 %	100 %	0,64	11 %
	Boliivia 2 %	Hiina 15 %			
	Venemaa 2 %	Peruu 6 %			
	Lõuna-Aafrika 2 %				
Berüllium	USA 85 %	USA, Kanada, Hiina, Brasiilia (*)	100 %		
	Hiina 14 %				
	Mosambiik 1 %				
Koobalt	Kongo DV 41 %	Kongo DV 71 %	100 %	0,9	16 %
	Kanada 11 %	Venemaa 19 %			
	Sambia 9 %	Tansaania 5 %			
Fluoriit	Hiina 59 %	Hiina 27 %	69 %	0,9	0 %
	Mehhiko 18 %	Lõuna-Aafrika 25 %			
	Mongoolia 6 %	Mehhiko 24 %			
Gallium	ei kohaldata	USA, Venemaa (*)	(*)	0,74	0 %
Germaanium	Hiina 72 %	Hiina 72 %	100 %	0,8	0 %
	Venemaa 4 %	USA 19 %			
	USA 3 %	Hongkong 7 %			
Grafiit	Hiina 72 %	Hiina 75 %	95 %	0,5	0 %
	India 13 %	Brasiilia 8 %			ei kohaldata
	Brasiilia 7 %	Madagaskar 3 %			
		Kanada 3 %			
Indium	Hiina 58 %	Hiina 81 %	100 %	0,9	0,30 %
	Jaapan 11 %	Hongkong 4 %			
	Korea 9 %	USA 4 %			
	Kanada 9 %	Singapur 4 %			
Magneesium	Hiina 56 %	Hiina 82 %	100 %	0,82	14 %
	Türgi 12 %	Iisrael 9 %			
	Venemaa 7 %	Norra 3 %			
		Venemaa 3 %			
Nioobium	Brasiilia 92 %	Brasiilia 84 %	100 %	0,7	11 %
	Kanada 7 %	Kanada 16 %			
Plaatinagrupi	Lõuna-Aafrika 79 %	Lõuna-Aafrika 60 %	100 %	0,75	35 %

metallid	Venemaa 11 %	Venemaa 32 %			
	Zimbabwe 3 %	Norra 4 %			

Haruldased muldmetallid	Hiina 97 %	Hiina 90 %	100 %	0,87	1 %
	India 2 %	Venemaa 9 %			
	Brasiilia 1 %	Kasahstan 1 %.			
Tantaal	Austraalia 48 %	Hiina 46 %	100 %	0,4	4 %
	Brasiilia 16 %	Jaapan 40 %			
	Rwanda 9 %	Kasahstan 14 %.			
	Kongo DV 9 %				
Volfram	Hiina 78 % (6,1)	Venemaa 76 %	73 %	0,77	37 %
	Venemaa 5 % (6,5)	Boliivia 7 %			
	Kanada 4 %	Ruanda 13 %			

(*) esineb suuri kõikumisi

Märkus: sõltuvus impordist on arvutatud järgmiselt: „puhasimport / (puhasimport + toodang ELis)”

Allikas: koostatud toorainete tarnerühma esmatähtsate toorainete kindlaksmääramise ajutise töörühma 2010. aasta juuni aruande „ELi jaoks esmatähtsad toorained” („*Critical raw materials for the EU*”) alusel.